

גליון הלכתי - מושולתן הפוסקים

תמוז תשפ"ג
גליון י"א

מיסודו של רשכבה"ג מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי זיע"א

מרכז גבוה להוראה ודיינות לשכת הפוסקים

מאת הרה"ג ר' משה ראזענבוים
רב ומו"ץ לשכת הפוסקים
טורנטו קנדה - ארה"ב

בית דין צדק הגדול לשכת הפוסקים
היכלי בתי הוראה המרכזי לשכת הפוסקים
ארץ ישראל

לשכת הפוסקים

לכבוד המהור של פוסק הדור מרנא הגר"ש אלישיב זצוק"ל
מיסודו של רשכבה"ג שר התורה הגר"ח קניבסקי זיע"א
ביתר עילית

הלכות בין המצרים

קולטת של שירים אפילו בלי ליווי של כלי זמר נאסרה [שבה"ל ח"ח קכ"ז ס"ב]. אבל שיר בפה, הגם שאין מקור לאיסורו, אבל נהגו למנוע ממנה, אם לא לצורך סעודות שבת, סעודת מצוה, בשעת התפילה, להתעורר דביקות והודאה בכה"ג שמותר.

לשהות במקום שאינו מתכון לשמוע, כמו המחכה לתור אצל רופא, מותר להישאר שם.

לרקוד אצל שבע ברכות (בלא ליווי כלי זמר) מותר [אגר"מ].

מי שמנגן כלי זמר לפרנסתו ויעבוד לפני גויים, או רוצה לשמוע בכדי התעמלות (באופן שצריך לו לזרוז ולתת מרץ יותר), או בשעה שנוהג המהלך ארוך (ושומעו שלא ירדם), להרגיע אותו מלחץ חזק שיש לו, מותר.

נוהגים שלא לברך שהחיינו בחול בימים אלו, ולכן יש למנוע מלקנות בגדים או פירות שיצטרכו לברך עליהם [תקנ"א ס"ז].

בגדים שאינם חשובים ביותר יכולים לקנות בימים אלו (חולצה, נעליים, גרבים וכדו'), אבל בגדים יותר חשובים, אפילו כשאינו מכוון ללבשם אז (חליפה, מעיל, בגד לשבת, טלית גדול, וכדו'), היות שיש לו תענוג יתירה מהקנייה יש למנוע ממנה, ואפילו שאינו מברך עליו שהחיינו. (מה"ט עדיף לקנות נעלי תשעה באב לפני ר"ח)

נוהגים להתיר לקצוץ הציפורניים בימים אלו, (עכ"פ עד תשעת הימים).

אין להסתפר שערות הראש ושערות הזקן וכל הגוף. ושערות המעכבים את האכילה יש להקל. וכן אין לגדול להסתפר בנו הקטן.

איסור להסתפר היא בין לאנשים ובין לנשים. אלא שבמקום ניוול יש להתיר לאשה נשואה, או לנערה שהגיע לפרקה שעוסקת בשידוכים, לגלח עצמה (רגלים וכדו'). וכן יכולה להוציא שערות יחידות מן השורש (עלעקטראליסיס) או לממרח בשעווה (וועקסינג) מותר. והה"נ אם שכחה להסתפר ויש חסרון צניעות יש להקל [מ"ב סקע"ט].

במקום הפסד ממון אין איסור תספורת. שרק נאסרו לשם תענוג, ולכן מי שצריך לגלח לצורך פרנסתו (כגון שבעה"ב מקפיד על הזקן), יש להקל כפי הצורך (ולכן עדיף שלא יגלחנו בכל יום ויום).

יש לזוהר במיוחד בימים אלו שלא להכניס עצמו למצב של סכנה, כגון ללכת יחידי בלילה, או להכות תלמידים [תקנ"א ס"ח]. (וי"א בחדר שיש בה מזוזה אין איסור) [אשל אברהם].

נוהגים להפטיר שלש דפרענותא. ואם טעה בשבוע ראשונה, יפטיר בשבוע השני גם של ראשונה.

ככל האפשר משום סימנא מילתא, יש למנוע מלכנס לבית חדש, דירה חדש עד אחרי ימי בין המצרים [דומה לענין מניעת הנישואין שמותר מדינה, ונהגו למנוע משום סימנא].

מותר לטוט בבריכה רגילה בימים אלו, אבל במקום סכנה יש למנוע. וכן מותר ללכת על טיול בימים אלו, כשאינו מצב של סכנה.

יש למנוע מלצייר ולצעד הבית בימים אלו, שלא במקום צורך מיוחד [שבה"ל].

ניתוחים שאינם נחוץ להיות דווקא במהירות יש לעכבם עד אחרי התקופה [שבה"ל].

שלשה שבועות שמתחיל ב"ז תמוז, ונשלמת מתענית תשעה באב, נקראים תקופת בין המצרים, ע"ש הפסוק כל רודפיה השיגוה בין המצרים. (עפ"י דרך העבודה כדאי לציין דברי העבודת ישראל, כל מי שרודף להמליך את הבורא, יכול להשיג יותר דווקא בימים אלו ביהמ"צ, דומה לשר בעובר בשווקים וברחובות חוץ לפלטרין שלו, אז הוא קרוב לקוראיו.

ישנם חמשה דרגות בניהוג האבלות. א' מתענית י"ז תמוז עד ער"ח אב (ר"פ נקטינן שמתחילת מהלילה, אפילו לפני התענית משום שהוא זמן פורענות, אפילו לפני התענית שביום, אם לא בשעה"ד גדול). ב' ר"ח אב עד ז' אב, והיא הנקראת תשעת הימים (יש הבדל אם הוא שבוע שחל בו ת"ב או לא, ובפרט זה חלוק השו"ע מהרמ"א). ג' ערב תשעה באב (ח' אב). ד' תשעה באב. ה' יום שלאחריה (עד חצות י' אב).

שבעה עשר בתמוז

תענית י"ז בתמוז

יש שם ימים שכל ישראל מתענים בהם מפני הצרות שאירע בהן, כדי לעורר הלבבות ולפתוח דרכי התשובה, ויהיה זיכרון למעשינו הרעים ומעשה אבותינו שהיה כמעשינו עתה עד שגרם להם ולנו אותן הצרות [רמב"ם תענית פ"ה ה"א].

חמשה דברים אירעו את אבותינו בשבעה עשר בתמוז, נשתברו הלוחות (כשיירד משה מהר סיני), בטל התמיד (בתקופת חורבן בית ראשון), הובקעה העיר (לפני חורבן בית שני), שרף אפוסטמוס את התורה, העמד צלם בהיכל. (תענית כ"ו).

א. ככל מצות והלכות הנוהגות ביום, התענית מתחיל מעלות. ואם רצה לאכול אחרי שיתנו, נכון להתנות כן לפני שהולך לישן. ואם רצה לשתות יכול אפילו בלי תנאי (לאילו שנוהגים תמיד לשתות לפני התפילה) [תקס"ד מ"ב סק"ה].

ב. רצה לאכול משהו יותר מכביצה, צריך להתחיל חצי שעה לפני עלות [פ"ט מ"ב סק"ז].

ג. חולה שאין בו סכנה אינו צריך להתענות [תקנ"ג מ"ב סק"ד]. מי שצריך לקחת תרופות (ואינו חולה), יכול לקחת מעט מים שאפשר לבלוע הכדור (כשקשה לו בלא"ה, וכשאין טעם בתרופה) [הלכ"ש פט"ז ה"ג, שבה"ל ח"י פ"א].

ד. מעוברת נתחלק לג' הגדרות. א' בריאות ואינן מצטערות. ב' מצטערות. ג' מצטערות הרבה. בריאות ואינן מצטערות פטורות להתענות, אבל נהגו להחמיר. נשים הצטערות פטורות, ואין איסור להחמיר על עצמן. ונשים המצטערות הרבה, אסורות להתענות [חיי אדם קל"ג ס"ו, רמ"א תקנ"ג ס"א].

ה. שלוש יום אחרי לידה בין שהיא מינקת או לא, א"צ להתענות. (ולאחרי ל' יום, שייך הגדרת המצטער הנ"ל אות ד' שהמצטער א"צ להתענות, והמצטער הרבה אסורה להתענות).

ו. מי שאינו מתענה עדיף שלא לאכול בפרהסיא [מט"א תר"ב כ"א], ושיאכלו מה שצריכים לבריאות בלבד [תקנ"ד ס"ה], ויכולים לאכול אפילו מיד בהתחלת התענית [אבני"ז או"ח תק"מ].

ז. מי שטעה ואכל או שתה, צריך להמשיך להתענות למשך היום [תקס"ח ס"א].

בין המצרים (י"ז תמוז עד ער"ח אב)

א. אין נושאים נשים בימים אלו משום דלא מיסמני מילתא [תקנ"א ס"ב]. אבל סעודת אירוסין, בר מצוה ושאר סעודות מצוה מותר.

ב. אסור לרקוד או לשמוע כלי זמר בימים אלו [תקנ"א ט"ז]. וי"א הה"נ